

İLK KADIN ROMANCIMIZ

FATMA ALİYE

Fatma Aliye

*Sözlerinizde
haksız değilsiniz.
Ancak onu
anlayamayacak
kimsele
söylediğiniz için
yanlış yaptınız.*

Hayattan Sahneler, Fatma Aliye Hanım

FATMA ALİYE

İstanbul'da doğmuştur. Çocukluğunun bir kısmını o sırada Halep valiliğine tayin edilen babasının yanında Halep'te geçirmiştir. Dil ve tarih bilgisini ve şark kültürünü babasından öğrenmiş, yine babasının kızlarını yetiştirmek için tuttuğu, her biri ayrı kıymette hocalardan Fransızca, hukuk bilgisi, fizik, kimya ve matematik dersleri alarak yetişmiştir.

Bilhassa İstanbul'daki hususî tahsil yıllarında elde ettiği Avrupa kültürünün memleketimize faydalı taraflarını seçmek ve o sahada çeşitli eserler vermek yolunda hummalı bir faaliyeti olmuştur. Onun Hanımlara Mahsus Gazete'nin hemen her sayısında intişâr eden değişik mevzulardaki yazıları, böyle, faydalı makalelerdir.

Fatma Aliye

enîn

*Diliği Çeviri, Çarîyazı ve
Arap Harflî Kaynak Metin*

fatma aliye

BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

babil

İSTANBUL
**BİLİM
KOLEJİ**

Hatta bir hanım olduğuna ihtimal verilmeyen Fatma Aliye Hanım'ın ilk eseri, Georges Onet'den Türkçe'ye çevirdiği Volonte tercümesidir. Fatma Aliye, bu romanı Türkçe'ye Merâm adıyla çevirmiş, üzerine kendi imzasını koymamış, imza yerine “Bir Hanım” kelimelerini koymuştur. Yıllarca, kim olduğu merak edilen bu imza, muharriri tarafından bir müddet de Mütercim-i Merâm diye kullanılmıştır.

Bu kadın sanatkar, asıl imzasını, Türk kadınlığının roman sahasındaki ilk zaferi olan Muhaderat aslı telif romanında kullanmıştır. (1892) bir aşkı söndüren bir başka aşkın bu cazip hikayesi, çok temiz ve faziletli bir Türk kadınının elinden çıktığı çok belli olan zarif bir üslupla yazılmıştır. Eser derhal bir şöhret olmuş, yazarına karşı ciddi bir saygı uyandırmıştır.

Fatma Aliye

ÇOK EŞLİLİK TAADDÜD-İ ZEVCAT

FATMA ALİYE - MAHMUD ESAD

HECE

inceleme

İSTANBUL
BİLİM
KOLEJİ

Bu yüzden Fatma Aliye adı, yıllarca, gazete ve mecmualarda, daha birçok ciddi yazılar altında rağbetle karşılanmıştır. Onun bu eseri ve daha sonra yazdığı Udî isimli bir başka romanı, yıllarca aile ve kadın toplantılarında, zevkle, merakla hatta göz yaşları dökülerek okunmuştur.

¹Udî, önce İkdam gazetesinde tefrika edilmiş, sonra küçük bir kitap halinde basılmıştır. (1899) Muharririn Udi'den önce yazdığı Refet (1897) ve meşrutiyetten sonra bastırıldığı, yarım kalmış Enin (1.kısım:1910) isimli romanları Muhaderat ve Udî kadar başarılı değildir.

¹Bu mevzuda büyük romancı Reşat Nuri Güntekin'in şu hatırası dikkate değer bir vesikadır: "Çanakkale'de kış gecelerinde, komşu hanımların okuryazarları toplanarak roman okurlardı. Fatma Aliye Hanım'ın Udî diye bir romanını okumuşlardı. O kitabı o vakitten beri görmediğim halde hâlâ bütün teferruatıyla ve hayatımda tanıdığım en büyük bir zevk heyecanı ile hatırlarım. Buna nazaran bu eser bende büyük bir tesir yapmıştır. (Sedat Simavi, İnci Mec. Temmuz 1922)

Fatma Aliye

Tanınmış İslam kadınları ve İslam'da kadınlık hakkında Nisvan-ı İslam (1893) Nâmdârân-ı Zenân-ı İslamiyân gibi eserler yazan, İslam İstilas, Türklerin Kosova Zaferi (1915) gibi dini, milli araştırmalar kaleme alan Aliye Hanım'ın diğ er m uhim bir eseri, babası Cevdet Paşa hakkında o tarihlerde yapılan tamamıyla haksız ve maksatlı siyasi isnatlardan m uteessir olarak, hakiki realist bir ifade ile ortaya koymak için yazdığı Ahmet Cevdet Paşa ve Zamanı (1916) adlı kıymetli monografisidir. Ancak kendilerine hit bedilen siyasi zümrenin böyle hakikatleri anlayacak seviyede olmayı ları yüzünden kısımlar kısımlar neşredilen bu güzel eser de tamamlanmamı tır.

Aliye Hanım'ın diğ er bir eseri Victor Hugo'nun Notre-Dame de Paris adlı eserinden adaptasyon yoluyla Türkçe'ye çevirdiği Garip Nine'dir. Muharririn daha başka eserleri içinde, çocukluğundan beri elde ettiği kültür ve tefekkür hayatının birer ifadesi olan Lev yih-i H yatiyye, Tedkik-i Ecsam ve Tercüme-i Ahv l-i

Fatma Aliye

İSTANBUL
**BİLİM
KOLEJİ**

Selâtin gibi, o devir kadınlığının kültür ve tefekkür hayatı bakımından üstün seviye gösteren kalem tecrübeleridir.

Fatma Aliye Hanım'ın şiir denemeleri ve Temâşâ isimli, uzun bir manzumesi de vardır. Bu münevver Türk kadını 1912 Balkan Harbi dolayısıyla teşekkül eden Cemiyet-i İmdâdiye'ye riyâset etmek gibi, hayırlı içtimâî hizmetlerde de bulunmuş ve devrinin Türk kadınlığına bu yolda da örnek olmuştur. Eserleri Batı dillerine de çevrilen Aliye Hanım hakkında Ahmet Mithat Efendi'nin, Bir Muharrire-i Osmâniye'nin Neş'eti adlı, takdîrkâr bir kitabı vardır. (1893)

Avrupaî Türk Edebiyatı, XIX. asrın ikinci yarısında yeni kültürle yetişmiş fakat dil ve söyleyiş bakımından asırların derinliğinden süzülüp gelen milli miraslardan da kopmamış kadın şair ve muharrirler yetiştirmiştir. Kadın sanatkarlar, öteden beri derin zevk aldıkları şiirden başka hikaye ve roman çeşitlerine de merak

Fatma Aliye

İSTANBUL
**BİLİM
KOLEJİ**

salmışlar, fakat bu çeşitlerin mümkün olduğu kadar hissi ve romantik olanlarına sarılmışlardır. Asırlardan beri kendi iç âlemlerinde, bir inanış hayatının maneviyatı ile süsledikleri harem odalarında emsalsiz bir zevk ve zarafet dünyası yaratan ve yaşadıkları muhitin her köşesini birer sanat şaheseri olan çeşitli el işleriyle donatan Türk kadınları, yeni sanata böyle bir sanat ruhunun mirasları içinde başlamışlardır. Yine asırlardan beri hikaye ve roman ihtiyaçlarını şarkın zengin his ve hayal masallarıyla gideren Türk kadınlarının yeni Türk edebiyatına her şeyden çok romantik bir ruhla girmeleri çok tabiidir. O kadar ki aynı romantik ruhun, Servet-i Fünun yıllarında ve onu takip eden milli içtimai felaket senelerinde şiddetle marazileştiği de görülecektir. Bu yıllarda yetişen kadın muharrirlerimizin mühim bir kısım eserleri, veremli kızların ve duygulu oluş bakımından kızlardan geri kalmayan, ince ruhlu, bazen solgun delikanlıların, iç burkacak kadar hazin aşk maceralarıyla dolup taşacaktır.

Fatma Aliye

Bununla beraber, son imparatorluk asırlarının bitmez tükenmez düşman ablukası içinde, birbirini takip eden milli, içtimai buhranlar ve ızdırablar, ortasında devamlı bir vekar ve temkin dersi gören Türk kadınlarının böyle hadiseler karşısında, Muhaderat muharriri gibi, zaman zaman dikkati çekecek kadar ağırbaşlı ve realist bir hüviyetle, çevrelerine faydalı olmaya çalıştıkları da gözden kaçmayacaktır.

*Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı adlı eserinden alınmıştır.

